Zakazane rewiry Opola. Przedwojenne Zaodrze na zdjęciach

Miasto
Kultura

19.02.2021 g. 12:00

Wspólnie z historykiem, dr. Maciejem Borkowskim zapraszamy do odkrywania historii Opola i jego mieszkańców przed II wojną światową. W tym odcinku odwiedzimy specyficzną dzielnicę, warszawską Pragę dawnego Opola, czyli Zaodrze (Odervorstadt).

Znane miejsca

Położona na lewym brzegu Odry, dla obcych i bogatych była dzielnicą niebezpieczną. Jej centrum stanowił Breslauerplatz, czyli obecnie Plac Piłsudskiego, przy którym w roku 1909 stało 16 domów. Wśród nich były i te legendarne. Na przykład pod nr. 5 - 6 znajdowała się wytwórnia wyrobów żelaznych Rudolfa Hippera. Co ciekawe jeszcze dziś na włazach studzienek kanalizacyjnych można znaleźć napis „Hipper Oppeln”. Pod nr. 14 natomiast istniała knajpa „Zur Stadt Breslau”, w której dbano o stałego klienta – kogo zmógł alkohol, tego kładziono spać w pokoju gościnnym, konia i wóz lokowano w stajni, a umyślnego wysyłano do domu klienta.

Budynek gospody „Pod białym koniem” na Przedmieściu Odrzańskim, ok. 1936 roku.

Most Stulecia w trakcie kapitalnego remontu, ok. 1932 r. - widok w stronę Zaodrza

Budynek przy placu Piłsudskiego

Niebezpieczna dzielnica

Mieszkańcy Odervorstadt słynęli z krewkich temperamentów. Na Breslauerplatz często dochodziło do bójek i walk, które nierzadko kończyły się krwawo lub nawet tragicznie. W lipcu 1899 na ulicy Kräuterei (obecnie ul. Spychalskiego) znaleziono zwłoki nieznanego mężczyzny, który najprawdopodobniej stracił życie właśnie w bijatyce. Na Zaodrzu także kradzieże nie były rzadkością. Łupem złodziei padały zazwyczaj drobne rzeczy, gdyż mieszkańcy dzielnicy nie słynęli z zamożności. W roku 1908 z gospody Johanna Cimbollka na Bleichstrasse 3 (obecnie ul. Ks. Bonczyka) zuchwały złodziej ukradł 5 funtów masła wartości 7 marek.

Budynek przy placu Piłsudskiego

Pogrzeb żołnierza. Przejście na cmentarz ulicą Wrocławską (Breslauerstr.), 1921 rok.

Rozrywka

Upalne letnie dni mieszkańcy Zaodrza spędzali w kąpielisku na nadodrzańskich błoniach. Mężczyźni często odwiedzali gospodę przy strzelnicy. Dla dzieci magicznym miejscem był plac przed strzelnicą. Szymon Koszyk, rodowity zaodrzanin, urodzony w roku 1891 na Bleichstrasse (dla polskich mieszkańców Opola – na Blichu), wspominał po latach: „Entuzjastycznie witaliśmy każdego kataryniarza, towarzysząc mu gromadnie niekiedy przez długie godziny. Włosi byli dobrze znani na Zaodrzu. Najczęściej jako domokrążni handlarze oferowali figury gipsowe. Handlarze zaś z Czarnogórza, odziani w barwne stroje narodowe, wychwalali swe noże, toporki i piły. Wrzaski i okrzyki radości towarzyszyły włoskim muzykantom odwiedzającym przedmieścia z małpimi wózkami, klatkami z papugami. Najwięcej imponował nam pewien wędrowny muzykant, który umiał pracować za trzech: grał na fagocie, obsługując równocześnie prawą nogą bęben, a prawym łokciem talerze instrumentu

perkusyjnego. Gdy na ulicy odezwał się głos dzwonka, wiadomo było, że pojawił się szlifierz ze swym kołem do ostrzenia nożyc i noży. Schodziło się do niego całe sąsiedztwo. Szczęśliwy był ten malec, któremu udało się docisnąć ze swym „żabipitwokiem” i nakłonić szlifierza do wyostrzenia nożyka. Mile widziane były również wózki muzyczne, jaskrawo pomalowane, napełniające ulicę modnymi melodiami. Przy najpopularniejszych słuchacze wtórowali śpiewem.

Nieistniejące budynki przy placu J. Piłsudskiego, lata 20. XX wieku

Gdy atrakcje się kończyły, życie na Zaodrzu znów płynęło zwyczajnym rytmem. W latach 20. i 30. XX wieku Zaodrze utrzymało swą andrusowską sławę. Nadal było dzielnicą radykalną obyczajowo i politycznie – jesienią 1932 roku grupa zaodrzańskich komunistów próbowała zakłócić wizytę Adolfa Hitlera w Opolu.

Widok w kierunku Zaodrza, fot. L. Olejnik, lata 60. XX wieku.

Widok współczesny, fot. P. Uchorczak

Opracowała: Alicja Kosakowska
Fot. Muzeum Śląska Opolskiego

Materiał powstał na podstawie książki autorstwa dr. Macieja Borkowskiego „Opole przełomu wieków XIX/XX”, Wydawnictwo Księży Młyn, 2015.

Dane kontaktowe
Wydział Kultury, Promocji i Komunikacji Społecznej

Tagi
Opole na przełomie dziejów
Muzeum Śląska Opolskiego
przedwojenne Opole

historia Opola
Zaodrze
Opole przełomu wieków XIX/XX